

Schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
dne 6. dubna 1999 čj. 18 052/99-23 s platností od 1. září 1999

Učební osnova předmětu
EKONOMIKA
pro studijní obory SOŠ a SOU

Pojetí vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět ekonomika seznamuje žáky se základními ekonomickými vztahy a s ekonomickým prostředím, ve kterém se jako zaměstnanci či podnikatelé budou pohybovat.

Cílem výuky předmětu je, aby žáci pochopili mechanismus fungování tržní ekonomiky a porozuměli podstatě podnikatelské činnosti a základnímu principu hospodaření podniku. Žáci si osvojují základní činnosti související se zaměstnaneckými či podnikatelskými aktivitami a na základě prakticky orientované přípravy získávají vědomosti a dovednosti související s podnikáním i s dalšími činnostmi, jež v podniku probíhají.

Výchovně vzdělávací cíle

Po absolvování výuky předmětu žák:

- rozumí obsahu základních ekonomických pojmů a je schopen je správně používat,
- chápe mechanismus fungování trhu a dovede jej aplikovat na příkladech,
- chápe podstatu a cíl podnikání, umí rozlišit právní formy podnikání,
- zná obsah základních podnikových činností,
- orientuje se v situaci na trhu práce a v pracovněprávních vztazích,
- ví, jak v zásadě postupovat při zřizování živnosti a zakládání obchodních společností,
- umí charakterizovat strukturu majetku podniku a jeho zdrojů, dovede vypočítat hodnotu majetku a zdrojů,
- chápe princip hospodaření podniku, ví, jak se zjišťuje hospodářský výsledek podniku a dovede jej vypočítat,
- chápe podstatu mzdy, umí rozlišit základní druhy mezd a provést jejich výpočet,
- chápe ekonomickou podstatu daní, má přehled o daňové soustavě, umí vypočítat daň z příjmu,
- chápe podstatu zdravotního a sociálního pojištění, umí vypočítat jeho výši,
- zná náležitosti základních účetních dokladů a dovede je vyhotovit,
- chápe a umí interpretovat makroekonomické souvislosti typických hospodářských jevů.

Obsah vzdělání vychází z postavení předmětu v celkové koncepci oboru vzdělání. Absolvent má být nejen připraven na pracovní uplatnění ve své profesi, ale i na uplatnění nutných ekonomických přístupů jak v zaměstnanecké, tak v podnikatelské pozici. Dřívější jednoznačná a velmi podrobná dělba práce se důsledně uplatňuje pouze ve větších podnicích, v malých podnicích a zejména v samostatném podnikání musí absolvent prakticky zvládat množství ekonomických činností nebo alespoň dobře rozumět jejich podstatě. Za současné situace na trhu práce se tedy absolvent musí orientovat i v základních ekonomických souvislostech, dále je obsah vzdělání zaměřen na základní činnosti, které bude vykonávat jako zaměstnanec a rovněž je nutno předpokládat, že po určité době dojde ke snaze se uplatnit v rámci vlastní firmy. Obtížné postavení absolventa jako nezaměstnaného či zaměstnance u malých firem vede k nutnosti zařadit učivo o pracovněprávních vztazích a způsobech hledání zaměstnání. Uplatnění žáka v malé nebo vlastní firmě klade nároky na rozšíření

obsahu vzdělání např. o učivo účetní evidence. Smyslem jeho zařazení je, aby žák získal přehled o náležitostech, vyhotovování a oběhu základních účetních dokladů.

Závěrečný tematický celek obsahuje učivo makroekonomie, jeho smyslem je seznámit žáky s pojmy, které jsou naprosto běžnou součástí života dnešní společnosti (hrubý domácí produkt, inflace apod). Žák by měl i pochopit, jak makroekonomické prostředí působí na jednotlivý podnik či firmu.

Ve výuce se klade především důraz na osvojení praktických dovedností, protože ekonomické vědomosti a dovednosti nejsou těžištěm vzdělání žáka, ale nutným prostředkem k jeho lepšímu uplatnění ve světě práce. Z toho důvodu se neklade důraz na osvojení teoretické podstaty příslušné tematiky, ale především na praktické zvládnutí dovedností, odpovídajících v podstatě činnostem živnostenského charakteru. Základem vzdělávání je tedy aplikace nejnütnějších vědomostí při řešení praktických problémů (např. postup při zřizování živnosti, vyplnění daňového přiznání) a na příkladech z praxe (např. výpočty výrobní kapacity, základní mzdové a daňové výpočty). Příslušná témata jsou uvedena v rozpisu učiva kurzívou. Vyučující volí rozsah činnosti žáků v jednotlivých praktických tématech podle charakteru oboru a z toho vyplývajícího předpokládaného uplatnění absolventů.

V zaměření na klíčové dovednosti předmět rozvíjí zejména dovednost řešit problémy a problémové situace, neboť ve výuce se upřednostňuje problémové vyučování před tradičním výkladem. Problémem k řešení může být např. volba právní formy podnikání, tvorba podnikatelského záměru, jednoduchý průzkum trhu a další. Předmět klade důraz také na komunikativní dovednosti, které žáci rozvíjejí zejména při prezentaci (obhajobě) řešení problémů. Při hodinové dotaci 4 či 5 týdenních hodin je potřebné v rámci předmětu uskutečnit minimálně jeden žakovský projekt zaměřený především na osvojování a procvičování obecných přenositelných (klíčových) dovedností.

Učební osnova je určena pro hodinovou dotaci předmětu 3 až 5 týdenních vyučovacích hodin za studium. Předmět se zařazuje do vyšších ročníků studia.

Rámcový rozpis učiva

3. a / nebo 4. ročník (3 až 5 hodin týdně)

1. Základní ekonomické pojmy

Potřeby, statky, služby

Spotřeba, životní úroveň

Výroba, výrobní faktory, hospodářský proces

Trh, tržní subjekty, nabídka, poptávka, zboží, cena

Sestavení tabulky nabídky a poptávky, určení rovnovážné ceny, grafické znázornění

Tržní mechanismus, monopol a konkurence, úloha státu

2. Pracovněprávní vztahy a související činnosti

Zaměstnání, hledání zaměstnání, služby úřadů práce

Vypracování odpovědi na inzerát, formulování svých předpokladů a požadavků, kontakt s úřadem práce ke zjištění možnosti zaměstnání v oboru

Nezaměstnanost, podpora v nezaměstnanosti, rekvalifikace, celoživotní vzdělávání

Vznik pracovního poměru, povinnosti a práva zaměstnance a zaměstnavatele

Pracovní smlouva a její náležitosti, vyplnění osobního dotazníku

Změny a skončení pracovního poměru

3. Podnik

Podnikání, právní formy podnikání

Podnikání podle Živnostenského zákona

Vypracování žádosti o živnostenské oprávnění, vč. zjištění potřebných náležitostí

Obchodní společnosti a postup při jejich zakládání

Zánik podniku

4. Majetek podniku a jeho hospodaření

Struktura majetku

Výpočet hodnoty majetku a podílu jednotlivých složek

Investiční majetek, hmotný, nehmotný, finanční investice, opotřebení

Výpočet odpisů

Oběžný majetek, zásoby, pohledávky, finanční majetek

Struktura zdrojů majetku, vlastní zdroje, cizí zdroje

Výpočet hodnoty zdrojů majetku a podílu vlastních a cizích zdrojů

Náklady, výnosy, hospodářský výsledek podniku

Výpočet hospodářského výsledku

Kalkulace ceny výrobku

5. Podnikové činnosti

Hlavní činnost, výroba

Propočty výrobní kapacity

Zásobovací činnost

Propočty spotřeby a potřeby nákupu materiálu

Investiční činnost, druhy investic s konkretizací na příslušný obor (profesi)

Personální činnost

Marketing, management

Průzkum trhu, zpracování podnikatelského záměru

6. Mzdy, daně, pojistné

Mzda časová a úkolová - mzdové výpočty

Daňová soustava, sociální a zdravotní pojištění

Výpočty daní z příjmů a pojistného

Daň z příjmu fyzických osob

Vypracování daňového přiznání, výpočet daně z příjmu

7. Účetní evidence

Náležitosti, oběh a vyhotovování účetních dokladů

Vyhotovení faktury, dodacího listu, příjemky, výdejky, skladové karty, inventární karty, mzdového listu, příjmového a výdajového pokladního dokladu, jednorázového a trvalého příkazu k platbě, seznámení s výpisem z bankovního účtu

8. Národní hospodářství

Struktura národního hospodářství

Ukazatele vývoje národního hospodářství

Vývoj hrubého domácího produktu v ČR

Ekonomický růst, inflace, nezaměstnanost, platební bilance

Hospodářská politika státu

Mezinárodní ekonomika